

גישות ביקורתיות לחקר השיח

פרופ' תמר כתריאל

ב.א. למצטיינים

סמ' ב', יום חמישי 10-12

שעת קבלה, יום ד' 11-12

בחדר 8037, בנין רבין קומה 8

טל" 3143

e-mail: tamark@construct.haifa.ac.il

במסגרת קורס זה נעסוק בממשק שבין דפוסי שיח וחיים חברתיים ונתמקד בעיקר בשאלות של אידיאולוגיה ויחסי כוח כפי שהן באות לביטוי בחיי היום-יום, במפגשים בין-אישיים ממוסדים ובאמצעי התקשורת. נשאל על תפקידם של השפה ושל דימויים חזותיים בכינון, אשרור וערעור הסדרים וגבולות חברתיים, תוך התייחסות פרטנית לחומרים השאובים ממגוון זירות של פעולה חברתית ומוסדית. נקרא מאמרים מחקרניים המתייחסים למקומות שונים בעולם במטרה ליישם את התובנות וכלי הניתוח שהם מציעים לחקר הזירה הישראלית.

ארבעת השעורים הראשונים של הקורס יוקדשו להצגת גישות ביקורתיות לחקר השיח, בעיקר כפי שפותחו באירופה משנות ה-80 למאה הקודמת, ואשר משלבות דרכי ניתוח מתחום הבלשנות במחקר חברתי-ביקורתי. לאחר מכן נקדיש מספר שבועות לקריאה ולדיון במבחר מאמרים שמדגימים את יישומן של גישות אלו. את השעורים האחרונים נקדיש לדיון בעבודות עצמאיות של משתתפי הקורס.

דרישות הקורס

1. השתתפות סדירה בשעורים (נוכחות של 80% מן השעורים).
2. קריאה שיטתית של החומר. **השעורים יתבססו על דיון** בחומר הקריאה.
3. רפרט על אחד המאמרים (בזוגות).
4. עבודה (בהיקף של עד 15 עמודים, אפשר לעשות בזוגות).

תכנית הקורס

1. **מבוא: על לשון, אידיאולוגיה וכוח – חקר השיח החברתי בגישת ה-CDA [חקר שיח בקורתי או [Critical Discourse Analysis (CDA)**

2. **מלאכת הניתוח (I): תאור בגישת ה-CDA**

Fairclough, Norman (2001) Language & Power, 2nd edition. London: Longman.
Chapter 5 "Critical Discourse Analysis in practice: description," pp. 91-116.

3. **מלאכת הניתוח (II): פרשנות והסבר בגישת ה-CDA**

Fairclough, Norman (2001) Language & Power, ibid. Chapter 6 "Critical Discourse Analysis in practice: interpretation, explanation, and the position of the analyst," pp. 117-139.

4. **יישום גישת ה-CDA באינטרנט**

Gerlinde Mautner (2005) "Time to get wired: Using web-based corpora in critical discourse analysis." Discourse & Society 16(6): 809-828.

בהמשך הקורס נקרא ונדון במאמרים מחקריים שהתפרסמו בשנים האחרונות בכתב העת **Discourse & Society** מתוך הרשימה המצורפת (לבחירה). את המאמרים ניתן למצוא במאגרים האלקטרוניים של הספרייה (רשומים לפי סדר הופעתם בדפוס):

1. Hywel Bishop and Adam Jaworski (2003) "'We beat 'em: nationalism and the hegemony of homogeneity in the British press reportage of Germany vs England during Euro 2000.'" Discourse & Society 14(3): 243-271.
2. Pamela Hobbs (2003) "'Is that what we're here about?': a lawyer's use of impression management in a closing argument at trial." Discourse & Society 14(3): 273-290.
3. Shaul Shenhav (2004) "Once upon a time there was a nation: narrative conceptualization analysis. The concept of 'nation' in Israeli Likud Party leaders." Discourse & Society 15(1): 81-104.
4. Anastasia G. Stamou and Stephanos Paraskevopoulos (2004) "Images of nature by tourism and environmentalist discourses in visitors books: a critical discourse analysis of ecotourism." Discourse & Society 15(1): 105-129.
5. Harri Englund (2004) "Towards a critique of rights talk in new democracies: the case of legal aid in Malawi." Discourse & Society 15(5): 527-551.
6. Inger Askehave (2004) "If language is a game – these are the rules: a search into the rhetoric of the spiritual self-help book *If Life is a Game – These are the Rules*." Discourse & Society 15(1): 5-31.
7. Karmen Erjavec (2004) "Beyond Advertising and journalism: hybrid promotional new discourse." Discourse & Society 15(5): 553-578.
8. Jack Sidnell (2004) "There's risks in everything: extreme-case formulations and accountability in inquiry testimony." Discourse & Society 15(6): 745-766.
9. Yanrong Chang (2004) "Courtroom questioning as a culturally situated persuasive genre of talk." Discourse & Society 15(6):705-722.
10. Mohammed N. Al-Ali (2005) "Communicating messages of solidarity, promotion and pride in death announcements genre in Jordanian newspapers." Discourse & Society 16 (1): 5-31.
11. Seung-Hee Hee (2005) "The scales of justice: balancing neutrality and efficiency in plea-bargaining encounters." Discourse & Society 16(1): 33-54.
12. Martha Augoustinos, Keith Tuffin, & Danielle Every (2005) "New racism, meritocracy and individualism: constraining affirmative action in education." Discourse & Society 16(3): 315-340.
13. Patricia L.Dunmire (2005) "Preempting the future: rhetoric and ideology of the future in political discourse." Discourse & Society 16(4): 481-513.
14. Gabrina Pounds (2006) "Democratic participation and Letters to the Editor in Britain

63.

and Italy." Discourse & Society 17(1): 29-

15. Crispin Thurlow and Adam Jarowski (2006) "The alchemy of the upwardly mobile: symbolic capital and the stylization of elites in frequent-flyer programmes." Discourse & Society 17(1): 99-135.

ביבליוגרפיה נוספת (חלקית):

- Cameron, D. (2000). Good to Talk? Living and Working in a Communication Culture. London: Sage.
- Chouliaraki, L. & N. Fairclough (1999). Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fairclough, N. (1992). Discourse and Social Change. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). Media Discourse. London: Arnold.
- Fairclough, N. (2003). Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research. London: Routledge.
- Halliday, M.a.K. (1978) Language as Social Semiotic. London: Edward Arnold.
- Hodge, R. & G. Kress (1988) Social Semiotics. Cambridge: Polity Press.
- Hodge, R. & G. Kress (1993) Language as Ideology. Cambridge: Polity Press.
- Kress, G. and T. van Leeuwen (2001) Multimodal Discourse. London: Arnold.
- Lutz, C. & J. Collins. (1993). Reading National Geographic. Chicago: Chicago University Press.
- Van Dijk, T. (1993) Elite Discourse and Racism. London: Sage.
- Van Dijk, T. (1998) Ideology. London: Sage.
- Van Leeuwen, T. (1999) Speech, Music, Sound. New York: St. Martin's Press.
- Van Leeuwen, T. and C. Jewitt, eds. (2001). Handbook of Visual Analysis. London: Sage.
- Wetherell, M. and J. Potterer (1992) Mapping the Language of Racism: Discourse and the Legitimation of Exploitation. New York: Columbia University Press.
- Wodak, R., ed. (1989) Language, Power and Ideology: Studies in Political Discourse. Amsterdam: John Benjamins.
- Wodak, R., ed. (1997) Gender and Discourse. London: Sage.

Wodak, R., de Cillia, R. M. Reisigl & K. Liebhart (1999) The Discursive Construction of National Identity. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Wodak, R. & P. Chilton, eds. (2005) A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, Methodology and Interdisciplinarity. Amsterdam: John Benjamins.

דור, דניאל (2001) עיתונות תחת השפעה. ת"א: בבל.

דור, דניאל (2003) מאחורי חומת מגן. ת"א: בבל.

ליביו, אורן (2005) השדים האדומים: הבניית דימויה של המפלגה הקומוניסטית הישראלית בעיתונות העברית 1948-1976. עבודת מ.א., אוניברסיטת חיפה.

